

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ,
ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЛЬНОСТІ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни
МАКРОЕКОНОМІКА

для студентів
спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**
освітньо-професійної
програми **«Фінанси, банківська справа та страхування»**

Київ
2022 рік

Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять з дисципліни «Макроекономіка» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Укладач С.С. Залюбовська. Київ: НАСОА, 2022. 29 с.

Укладач: Залюбовська С.С., доцент кафедри економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, к.е.н., доц.

Рецензенти: к.е.н., доц. Заїчко І.В., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

к.е.н., доц. Мотузка О.М., доцент кафедри економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

Затверджено на засіданні кафедри економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

Протокол від «30» серпня 2022 року № 1

Схвалено Вченою радою фінансово-економічного факультету НАСОА

Протокол від «31» серпня 2022 року № 1

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання навчальної дисципліни: формування у майбутніх фахівців системи економічних знань про механізми функціонування національної економіки на підставі сучасних макроекономічних теорій, обґрунтованих світовою і вітчизняною наукою та досвідом макроекономічної практики; набуття навичок дослідження агрегованих показників економічного та соціального розвитку національної економіки.

Завдання вивчення навчальної дисципліни: визначення ролі макроекономічної науки в суспільстві, розкриття її об'єкта, предмета та методів; розкриття основних положень макроекономічних теорій, на які спирається сучасна макроекономічна наука та господарська практика; висвітлення системи основних макроекономічних показників та індикаторів макроекономічної нестабільності; розгляд базових моделей макро-економічної рівноваги; розкриття механізму окремих складових макроекономічної політики: фіскальної, грошово-кредитної та зовнішньо-економічної; визначення факторів та розкриття моделей економічного зростання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- макроекономічну теорію, проблеми, які вона досліджує;
- систему національних рахунків, її основні показники;
- економічні моделі національного виробництва, їх відмінності;
- причини й механізми економічної циклічності;
- механізм впливу фіскальної та кредитно-грошової політики на макроекономічну рівновагу;
- основні моделі економічного зростання.

вміти:

- розраховувати основні макроекономічні показники;
- аналізувати наслідки безробіття та інфляції, дискреційної фіскальної політики;
- оцінювати вплив кредитно-грошової політики уряду на динаміку виробництва;
- виявляти та оцінювати чинники економічного зростання.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Тема 1. Макроекономіка як наука

Роль макроекономіки в житті суспільства. Головна суперечність суспільства. Матеріальні потреби людей та їх форми. Економічні ресурси та їх характеристика. Предмет макроекономіки. Підвищення ефективності використання економічних ресурсів як спосіб підвищення рівня задоволення матеріальних потреб. Шляхи підвищення ефективності економіки.

Економічна система як об'єкт макроекономіки. Види економічних систем. Особливі риси окремих економічних систем: ринкової, командно-адміністративної та змішаної економіки. Моделі змішаної економічної системи.

Основні макроекономічні суб'єкти національної економіки, їх цілі та види економічної активності.

Методи макроекономіки. Макроекономічні моделі: сутність та типи. Проста модель економічного кругообігу. Повна відкрита модель кругових потоків.

Позитивна й нормативна функція макроекономіки.

Рекомендована література:

Базова: [1-5]

Допоміжна: [1-2]

Інформаційні ресурси: [6-7]

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Система національних рахунків (СНР) як нормативна база макроекономічного рахівництва. Методологічні принципи системи національних рахунків. Відмінність СНР від балансу народного господарства (БНГ). Основні категорії системи національних рахунків: інституціональна одиниця, сектори, економічні операції, рахунки. Основні макроекономічні показники – потоки, запаси та показники економічної кон'юнктури.

Валовий внутрішній продукт (ВВП). Валовий національний продукт (ВНП) – валовий національний дохід (ВНД) згідно нової термінології. Обчислення валового національного доходу та валового національного наявного доходу. Особливості та принципи розрахунку ВВП. Методи обчислення ВВП.

Інші показники СНР: чистий внутрішній продукт, національний дохід, особистий дохід, використовуваний дохід. Особливості макроекономічних показників. Чистий економічний добробут.

Показники економічної кон'юнктури – ставка процента, індекс споживчих цін, рівень безробіття. Номінальний і реальний ВВП, дефлятор. Обчислення зміни реального ВВП.

Розподіл доходів у суспільстві. Причини нерівності у розподілі доходів. Квадрат відносності та крива Лоренца. Коефіцієнт Джині.

Рекомендована література:

Базова: [1-5]

Допоміжна: [1,2, 13]

Інформаційні ресурси: [2, 3, 5 -7]

Тема 3. Макроекономічна нестабільність

Сутність циклу ділової активності. Фази циклу. Довгостроковий економічний тренд. Дослідники економічних циклів про причини циклічності економічного розвитку. Характеристика економічної кризи. Антикризова політика держави.

Безробіття: основні визначення та вимірювання. Рівень безробіття та рівень зареєстрованого безробіття. Рівень зайнятості. Різновиди безробіття: фрикційне, структурне, природне, циклічне. Повна зайнятість. Основні причини безробіття. Допомога по безробіттю і тенденції до підвищення рівня безробіття. «Жорсткість» заробітної плати та її вплив на рівень безробіття. Економічні та соціальні втрати від безробіття. Закон Оукена.

Поняття інфляції. Класифікація видів інфляції за темпами приросту, причинами виникнення та можливістю передбачення. Інфляція попиту та інфляція пропозиції (витрат). Інфляційна спіраль. Інфляція і процентні ставки. Ефект Фішера. Наслідки непередбаченої інфляції.

Взаємозв'язок інфляції та безробіття. Крива Філіпса. Стагфляція.

Рекомендована література:

Базова: [1-5]

Допоміжна: [1,2,3, 12, 13]

Інформаційні ресурси: [2, 3, 6, 7]

Тема 4. Макроекономічна рівновага

Сукупний попит. Сутність сукупного попиту, структура сукупного попиту. Крива сукупного попиту. Цінові та нецінові фактори, що визначають сукупний попит.

Сукупна пропозиція. Довгострокова сукупна пропозиція та її теоретичний інструментарій. Графічна модель довгострокової сукупної пропозиції. Класична дихотомія. Сукупна пропозиція в короткостроковому періоді. Причини жорсткості цін. Цінові фактори сукупної пропозиції. Нецінові фактори сукупної пропозиції

Модель AD-AS як базова модель економічної рівноваги. Рівновага сукупних попиту і пропозиції в короткостроковому періоді. Ефект храповика. Рівновага сукупного попиту і пропозиції в довгостроковому періоді.

Рівновага сукупного попиту і пропозиції в довгостроковому періоді. Збурення сукупної пропозиції та його наслідки. Збурення сукупного попиту та його наслідки.

«Перегрита економіка». Стимулююча політика розширеного сукупного попиту. Шоки сукупної пропозиції.

Рекомендована література:

Базова: [1-5]

Допоміжна: [1,2,3, 12, 13]

Інформаційні ресурси: [2, 3, 6, 7]

Тема 5. Споживання, заощадження та інвестиції. Моделі макроекономічної рівноваги

Сутність споживання та заощадження домогосподарств. Форми заощаджень, цілі заощаджень. Кейнсіанська функція споживання. Середня та граничні схильності до споживання. Функція заощадження. Середня та граничні схильності до заощадження. Теорії споживання. Парадокс ощадливості.

Поняття і суть інвестицій. Види інвестицій. Мотиви інвестицій фірм. Крива інвестиційного попиту. Фактичні та планові витрати. «Кейнсіанський хрест». Мультиплікатор автономних витрат. Мультиплікатор державних витрат. Податковий мультиплікатор. Рецесійний та інфляційний розриви.

Відмінності кейнсіанської моделі макроекономічної рівноваги від класичної. Модель гнучкого акселератора. Класичний та кейнсіанський механізми урівноваження заощаджень із інвестиціями.

Рекомендована література:

Базова: [1-5]

Допоміжна: [1, 2, 7, 9, 12]

Інформаційні ресурси: [2, 3, 6, 7]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 МАКРОЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ

Тема 6. Механізм грошово – кредитної діяльності

Визначення та види грошей. Сутність та структура грошового обігу. Готівкові гроші. Купівельна спроможність грошей. Безготівкові гроші. Кількість грошей, необхідних для обігу. Грошова маса. Рівень монетаризму. Поняття та структура грошових агрегатів.

Пропозиція грошей. Загальні, обов'язкові та надлишкові резерви комерційного банку. Норма обов'язкового резервування. Простий депозитний мультиплікатор. Модель пропозиції грошей. Грошова база. Норма фактичного резервування депозитів. Грошовий мультиплікатор.

Попит на гроші. Трансакційний (операційний) попит на гроші. Проста функція трансакційного попиту на гроші. Попит на гроші як на актив. Альтернативна вартість зберігання грошей. Реальна альтернативна вартість зберігання грошей. Сукупний попит на гроші. «Крива переваги ліквідності». «Пастка ліквідності». Модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку.

Рекомендована література:

Базова: [1-5]

Допоміжна: [1, 2, 5-10, 15]

Інформаційні ресурси: [2-7]

Тема 7. Фіскальна політика

Сутність фіскальної політики. Функції державного бюджету. Склад доходів держави. Сутність та функції податків. Класифікація податків

відповідно до об'єктів оподаткування. Середній рівень оподаткування. Крива Лаффера. Державні видатки. Структура державних видатків. Профіцит та дефіцит бюджету.

Види фіскальної політики. Дискреційна фіскальна політика та механізм її дії. Механізм дії недискреційної фіскальної політики. Автоматичні («вбудовані») стабілізатори. Стимулювальна та стримувальна фіскальна політика.

Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування. Концепції бюджетного дефіциту. Неінфляційні джерела фінансування дефіциту. Монетизація дефіциту. Сеньйораж. Інфляційний податок. Державний борг: сутність та види. Основні причини створення та збільшення державного боргу. Відносні показники заборгованості. Вплив бюджетного дефіциту та державного боргу на економіку. Механізми управління зовнішнім боргом держави.

Рекомендована література:

Базова: [1-5]

Допоміжна: [1, 2, 5-11, 15]

Інформаційні ресурси: [2-7]

Тема 8. Механізм зовнішньоекономічної політики

Сутність міжнародного поділу праці. Міжнародна торгівля як форма міжнародних економічних відносин. Показники, що характеризують ступінь активності країни у світовій торгівлі: експортна квота, імпортна квота, структура експорту, структура імпорту. Два типи зовнішньоторговельної політики: політика вільної торгівлі та політика протекціонізму.

Тарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі. Види мита. Нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі. Кількісні обмеження зовнішньої торгівлі: квотування та ліцензування. Антидемпінгові заходи. Економічні санкції та торговельне ембарго.

Функціональна роль платіжного балансу. Реальні потоки. Фінансові потоки. Структура платіжного балансу.

Рахунок поточних операцій. Рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій. Відображення операцій на рахунках платіжного балансу.

Активний торговельний баланс. Пасивний торговельний баланс. Баланс офіційних розрахунків.

Сутність валютної політики. Головний суб'єкт валютної політики. Інструменти валютної політики.

Курс національної валюти. Номінальний обмінний курс. Режими валютного курсу і національна політика. Сучасні системи регульованих гнучких курсів. Фіксований курс. Конвертованість валют.

Валютний ринок і фактори обмінного курсу. Рівновага на валютному ринку. Валютна інтервенція. Стерилізація валютної інтервенції. Паритет купівельної спроможності.

Аргументи на користь та проти політики протекціонізму.

Рекомендована література:

Базова: [1-5]

Допоміжна: [1, 2, 4 -11, 13 - 15]

Інформаційні ресурси: [2-7]

Тема 9. Політика зайнятості та соціального захисту населення

Ринок праці та механізм його функціонування. Попит та пропозиція робочої сили. Методи державного регулювання зайнятості.

Кейнсіанська теорія ринку праці. Монетарна теорія. Крива Філіпса. Економічна нерівність і перерозподіл доходів. Підходи до проблем розподілу. Чинники існування нерівності. Крива Лоренса. Кількісне визначення ступеня нерівності. Концепції розподілу доходів.

Соціальна політика в Україні. Проблема бідності. Основні прояви бідності.

Рекомендована література:

Базова: [1-5]

Допоміжна: [1 -3, 13]

Інформаційні ресурси: [1-7]

Тема 10. Економічне зростання

Сутність економічного зростання та його типи. Екстенсивне та інтенсивне зростання економіки. Фактори економічного зростання. Характеристика факторів пропозиції, попиту та розподілу.

Джерела економічного зростання. Основні напрями підвищення продуктивності праці.

Негативні наслідки економічного зростання.

Модель макроекономічного зростання Харрода-Домара.

Неокласична модель економічного зростання Р.Солоу: золоте правило нагромадження капіталу; залишок Солоу; недоліки моделі Солоу.

Некейнсіанська модель мультиплікатора-акселератора.

Сучасні теорії економічного зростання.

Рекомендована література:

Базова: [1-5]

Допоміжна: [1, 2, 12, 15, 16]

Інформаційні ресурси: [1-7]

3. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ЗА ТЕМАМИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Тема 1. Макроекономіка як наука

План

1. Матеріальні потреби людей та їх форми
2. Економічні ресурси та їх характеристика
3. Економічна система як об'єкт макроекономіки
4. Позитивна й нормативна функція макроекономіки

Питання для обговорення

1. Розвиток економічної науки
2. Основні напрями сучасної економічної теорії
3. Макроекономіка – наука про механізм функціонування та розвитку національної економіки

Завдання (підготувати презентації)

Тематика презентацій до першого питання

1. Меркантилізм XVI – XVII ст
2. Фізіократи XVII- XVIII ст.
3. Марксизм XIX - XX ст
4. Класична політекономія XVIII - XIX ст..
5. Маржиналізм - XIX ст.

Тематика презентацій до другого питання

1. Неокласицизм
2. Кейнсіанство
3. Інституціоналізм
4. Неокласичний синтез

Тематика презентацій до третього питання

1. Л. Вальрас (вальрасіанство та вальрасіанська революція) – кінець XIX – початок XX ст.
2. Дж. Кейнс (традиційне кейнсіанство та кейнсіанська революція) – 1930–1960-ті роки
3. Монетаризм (М. Фрідмен, К. Брунер, А. Мельцер) – 1960–1980 рр.
4. Теорія раціональних сподівань (Р. Лукас, Р. Сарджент, В. Уоллес) – 1970-ті рр.
5. Нові кейнсіанці – Дж. Акерлоф, Дж. Стігліц (1980–1990-ті роки)
6. Нова інституціональна теорія (Дж. Бюкенен, Г. Таллок) у частині теорії суспільного вибору

Тести для самоконтролю

1.1. Об'єктом макроекономіки є

- 1) Економічний закон
- 2) Економічний процес
- 3) Економічна система

1.2. Предметом макроекономіки є:

- 1) Економічні закони і категорії
- 2) Ефективність функціонування національної економіки
- 3) Економічна політика держави
- 4) Механізм функціонування підприємств та організацій

1.3. Макроекономіка досліджує економічні процеси на рівні:

- 1) Підприємства
- 2) Галузі виробництва
- 3) Окремого ринку
- 4) Національної економіки

1.4. Суб'єктами закритої змішаної економіки є:

- 1) Домогосподарства, ринок, держава, сектор закордон

- 2) Уряд, міністерства, підприємства, домашні господарства
- 3) Домогосподарства, підприємства, держава
- 4) Фінансові установи, ринки факторів виробництва, товарні ринки

1.5. Економічні системи різняться:

- 1) Формою власності на матеріальні ресурси
- 2) Структурою виробництва
- 3) Рівнем життя населення
- 4) Продуктивністю ресурсів

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

План

1. Сутність ВВП, особливості його розрахунку
2. Динаміка ВВП України за 3-5 років
3. ВВП у розрахунку на 1 особу населення в різних країнах
4. Доходи домашніх господарств України
5. Диференціація доходів населення в Україні

Приклади розв'язку задач

Задача 1

Розрахувати чистий внутрішній продукт за таких умов, млрд грн: приватне споживання = 410, чисті інвестиції = 10, державні витрати = 95, трансфертні платежі = 50, витрати на відновлення зношеного капіталу = 65, експорт = 12, імпорт = 14.

Розв'язок

$$\text{ЧВП} = \text{ВВП} - \text{А}$$

$$\text{ВВП} = \text{С} + \text{І} + \text{G} + \text{NE}$$

$$\text{ВВП} = 410 + 10 + 65 + 95 - 50 + 12 - 14 = 528 \text{ (млрд. грн.)}$$

$$\text{ЧВП} = 528 - 65 = 463 \text{ (млрд. грн.)}$$

Відповідь: чистий внутрішній продукт = 463 (млрд. грн.)

Задача 2

Обчислити приріст реального ВВП у періоді t за таких умов: у році $t-1$ реальний ВВП = 500 млрд грн, у році t ВВП номінально збільшився до 540 млрд грн, а ціни зросли на 3 %.

Розв'язок

$$1. \text{ВВП} = \text{ВВП}_n / I_p$$

$$540 / 1,03 = 524,27 \text{ (млрд. грн.)}$$

$$2. \text{ВВП}_t - \text{ВВП}_{t-1} = \text{приріст реального ВВП}$$

$$524,27 - 500 = 24,27 \text{ (млрд. грн.)}$$

Відповідь: приріст реального ВВП у періоді $t = 24,27$ (млрд. грн.)

Задача 3

Обчислити номінальний ВВП у періоді t за таких умов: у періоді $t-1$ реальний ВВП = 440 млрд грн, у періоді t реальний ВВП збільшився на 2 %, а ціни зросли на 4 %.

Розв'язок

$$1. \text{ВВП}_t = \text{ВВП}_{t-1} \cdot 1,02$$

$$440 \cdot 1,02 = 448,8 \text{ (млрд. грн.) (реальний ВВП в } t \text{ періоді)}$$

$$2. \text{ВВП} = \text{ВВП}_n / I_p$$

$$\text{ВВП}_n = \text{ВВП} \cdot I_p$$

$$\text{ВВП}_n = 448,8 \cdot 1,04 = 466,752 (\text{млрд. грн})$$

Відповідь: номінальний ВВП у періоді $t=466,752$ (млрд. грн)

Завдання Розв'язати задачі

Задача 1

Валовий випуск – 900 млрд. грн. Проміжне споживання – 400 млрд. грн. В структурі доданої вартості амортизаційні відрахування складають 10 %. Знайдіть чистий внутрішній продукт (ЧВП).

Задача 2

Валовий випуск – 800 млрд. грн., проміжне споживання – 200 млрд. грн., споживчі витрати – 250 млрд. грн., державні витрати – 200 млрд. грн., валові приватні інвестиції – 100 млрд. грн., сума імпорту – 100 млрд. грн. Знайдіть суму експорту.

Тести для самоконтролю

2.1. Сукупна ринкова вартість усіх кінцевих товарів і послуг, виготовлених у країні протягом року, це:

- 1) Чистий експорт
- 2) Національний дохід
- 3) Чистий внутрішній продукт
- 4) Валовий внутрішній продукт

2.2. Валові приватні інвестиції враховуються при обчисленні:

- 1) ВВП за методом доходів
- 2) ВВП за виробничим методом
- 3) ВВП за методом витрат
- 4) ЧВП за методом доходів

2.3. Національний дохід менший за чистий внутрішній продукт на величину:

- 1) Чистих непрямих податків
- 2) Амортизаційних відрахувань
- 3) Сальдо по зовнішньоекономічних операціях

2.4. Чисті податки на продукти використовуються для обчислення:

- 1) ВВП як суми витрат
- 2) ВВП за методом кінцевого використання
- 3) ВВП як суми доходів
- 4) Показника чистого експорту

2.5. До методологічних принципів системи національних рахунків (СНР) відноситься таке положення:

- 1) Ринкова економіка є нестабільною системою
- 2) Продуктивною є діяльність, яка виробляє матеріальні блага
- 3) Видатки на виробництво ВВП дорівнюють доходу від його реалізації
- 4) Між загальним рівнем цін та сукупним попитом існує обернена залежність

Тема 3. Макроекономічна нестабільність

План

1. Економічні кризи: еволюція та сучасність
2. Проблема безробіття у сучасному світовому господарстві
3. Аналіз зайнятості та безробіття на ринку праці України на сучасному етапі
4. Інфляційні процеси в Україні: причини та наслідки

Приклади розв'язку задач

Задача 1

Якщо минулого року індекс споживчих цін становив 115, а цього року - 125%, то яким є темп інфляції?

Розв'язок

Темп інфляції дорівнює $((125 - 115)/115) \cdot 100\% = 8,7\%$.

Задача 2

Обчислити рівень безробіття і ВВП-розрив, якщо кількість населення країни становить 50 млн. осіб, частка робочої сили у населенні дорівнює 60%, один зайнятий створює за рік продукції на 20 тис. грн., фактичний ВВП країни становить 564 млрд. грн., природна норма безробіття 5%.

Розв'язок

Робоча сила країни становить 30 млн. осіб ($50 \text{ млн} \cdot 0,6$).

Кількість зайнятих = $564 \text{ млрд. грн.} : 20 \text{ тис. грн.} = 28,2 \text{ млн. чол.}$

Кількість безробітних = $30 - 28,2 = 1,8$ (млн. чол.).

Рівень безробіття = $(1,8 : 30) \cdot 100\% = 6\%$.

Природний ВВП = $(30 \text{ млн.} \cdot 0,95) \cdot 20 \text{ тис.} = 570 \text{ млрд. грн.}$

ВВП-розрив = $570 - 564 = 6$ (млрд. грн.).

Отже, рівень безробіття становить 6%, а ВВП-розрив - 6 млрд. грн.

Задача 3

Обчислити розрив ВВП, згідно із законом Оукена, унаслідок циклічного безробіття, якщо циклічне безробіття = 3 %; фактичний номінальний ВВП = 480 млрд грн; індекс цін = 1,3, коефіцієнт Оукена = 2,5.

Розв'язок

$\text{ВВП}_{\text{реал}} = \text{ВВП}_{\text{ном}} / I_{\text{ц}}$

$\text{ВВП}_{\text{пот}} = \text{ВВП}_{\text{реал}} / (100 - \Delta y) \times 100$;

$480/1,3 = 369,23 \quad 3 \cdot 2,5 = 7,5 \quad 100 - 7,5 = 92,5 \quad 369,23/0,925 = 399,17$

$369,23 - 399,17 = - 29,94$ млрд грн.

Отже, ВВП-розрив = 29,94 млрд грн.

Завдання

Розв'язати задачі

Задача 1

Номінальний ВВП у 2020 р. становив 900 млрд. грош. одиниць, а у 2019 р. – 850 млрд. гр. од. Індекс цін – 115 %. Знайти реальний ВВП у 2020 р. та темп зростання номінального ВВП.

Задача 2

Фактичний рівень безробіття становить 12 %. Природний рівень – 6 %. Потенційний ВВП – 800 млрд. грн. Розрахувати суму втраченого ВВП внаслідок безробіття, скориставшись законом Оукена.

Тести для самоконтролю

3.1. Людина, що не має роботи і не шукає роботи:

- 1) Відноситься до розряду зайнятих
- 2) Відноситься до безробітних
- 3) Відноситься до економічно пасивного населення

3.2. Термін «повна зайнятість населення» означає, що:

- 1) Все населення країни має роботу
- 2) В економіці має місце фрикційне та структурне безробіття
- 3) Все працездатне населення країни працевлаштоване

3.3. Працівник, що втратив роботу із-за спаду в економіці, влучає в категорію безробітних, охоплених:

- 1) Фрикційною формою безробіття
- 2) Структурною формою безробіття
- 3) Циклічною формою безробіття
- 4) Перманентним безробіттям
- 5) Всі попередні відповіді невірні

3.4. Згідно закону Оукена, якщо фактичний рівень безробіття перевищує природний рівень на 1 %, то відставання обсягу ВВП складає:

- 1) 2,5 %
- 2) 3 %
- 3) 3,5 %

3.5. Сума рівнів фрикційного та структурного безробіття, це:

- 1) Природна форма безробіття
- 2) Циклічна форма безробіття
- 3) Перманентне безробіття

Тема 4. Макроекономічна рівновага

План

1. Сутність сукупного попиту, структура сукупного попиту
2. Довгострокова сукупна пропозиція та її теоретичний інструментарій
3. Сукупна пропозиція в короткостроковому періоді
4. Рівновага сукупного попиту і пропозиції в довгостроковому періоді
5. Стимулююча політика розширеного сукупного попиту

Приклади розв'язку задач

Задача 1

Дохід кінцевого використання в поточному році склав 520 млрд. гр. од., а витрати на споживання – 340 млрд. гр. од.

В минулому році дохід кінцевого використання дорівнював 390 млрд. гр. од., а витрати на споживання – 300 млрд. гр. од.

Знайти граничну схильність до заощадження та середню схильність до споживання в минулому році.

Поясніть зміст показника «гранична схильність до заощадження».

Розв'язок:

Гранична схильність до заощадження (s') - це відношення будь-якої зміни у заощадженні до зміни у величині доходу:

$$s' = \frac{\Delta S}{\Delta ВД}$$

Гранична схильність до заощадження показує, яка частка додаткового доходу спрямовується на додаткове заощадження.

1. Знайдемо витрати на заощадження в поточному році:

$$S_{\text{пот}} = ВД - С = 520 - 340 = 180 \text{ (млрд. гр. од.)}$$

2. Обчислимо витрати на заощадження в минулому році:

$$S_{\text{мин}} = ВД - С = 390 - 300 = 90 \text{ (млрд. гр. од.)}$$

3. Обчислимо граничну схильність до заощадження:

$$s' = (180-90) / (520 - 390) = 90 / 130 = 0,69$$

4. Обчислимо середню схильність до споживання в минулому році:

$$c = С / ВД = 300 / 390 = 0,77$$

Відповідь: Гранична схильність до заощадження = 0,69, це означає, що 69% додаткового доходу домогосподарства спрямували на додаткове заощадження. Середня схильність до споживання у минулому році = 0,77. Це означає, що в минулому році домашні господарства витрачали 77% доходу на споживання.

Задача 2

Природний обсяг виробництва становить 700 одиниць, криву AD описує рівняння $Y = 1500 - 20P$. Через певний проміжок часу природний обсяг виробництва збільшився на 25%, а рівняння сукупного попиту набуло вигляду: $Y = 2375 - 30P$.

На скільки відсотків за цей період змінився рівноважний рівень цін?

Розв'язок:

$$1) Y = 1500 - 20P = 700 \quad P = 40$$

$$2) Y_1 = 2375 - 30P = (700 \cdot 1,25) \quad P_1 = 50$$

$$3) P_1 / P = 1,25$$

Відповідь: Рівноважний рівень цін зріс на 25%.

Завдання

Розв'язати задачі

Задача 1. Природний обсяг виробництва становить 700 одиниць, криву AD описує рівняння $Y = 1500 - 20P$. Через певний проміжок часу природний обсяг виробництва збільшився на 25%, а рівняння сукупного попиту набуло вигляду: $Y = 2375 - 30P$.

На скільки відсотків за цей період змінився рівноважний рівень цін?

Задача 2. Номінальний ВВП країни становить 220 млрд. грош. одиниць, споживчі витрати складають 56% ВВП, внутрішні валові інвестиції - 14 % ВВП, чистий експорт - 2% ВВП.

Обчисліть обсяг державних закупівель товарів та послуг у грошовому виразі.

Тести для самоконтролю

4.1.Крива сукупного попиту показує відношення між:

- 1) Рівнем цін і спожитим реальним ВВП
- 2) Рівнем цін і виробленим ВВП в номінальному вираженні
- 3) Рівнем цін, що визнають покупці, і рівнем цін, що задовольняє продавців

- 4) Обсягами виробленого і спожитого ВВП в реальному вираженні
- 5) Всі попередні відповіді невірні

4.2. Кейнсіанський відрізок на лінії сукупної пропозиції:

- 1) Має позитивний нахил
- 2) Має негативний нахил
- 3) Представлений вертикальною лінією
- 4) Представлений горизонтальною лінією
- 5) Всі попередні відповіді невірні

4.3. Рівень цін в економіці буде незмінний в результаті зрушення кривої сукупного попиту ліворуч і праворуч, якщо:

- 1) Це зрушення відбувається на горизонтальному відрізку кривої сукупної пропозиції
- 2) Це зрушення відбувається на вертикальному відрізку кривої сукупної пропозиції
- 3) Це зрушення відбувається на проміжному відрізку кривої сукупної пропозиції
- 4) Економіка зазнає піднесення
- 5) Всі попередні відповіді невірні

4.4. Якщо рівень цін росте, а виробництво падає, то це у макроекономічному плані викликане:

- 1) Зміщенням кривої сукупного попиту праворуч
- 2) Зміщенням кривої сукупного попиту ліворуч
- 3) Зміщенням кривої сукупної пропозиції ліворуч
- 4) Зміщенням кривої сукупної пропозиції праворуч
- 5) Всі попередні відповіді невірні

4.5. Переміщення праворуч у межах кейнсіанського відрізка кривої сукупної пропозиції супроводжується:

- 1) Зниженням рівня зайнятості
- 2) Збільшенням обсягу реального ВВП
- 3) Зростанням рівня цін
- 4) Збільшенням безробіття

Тема 5. Споживання, заощадження та інвестиції.

Моделі макроекономічної рівноваги

План

1. Структура споживчих витрат домашніх господарств України
2. Розвиток заощаджень населення в Україні за роки незалежності
3. Вплив інвестицій на розвиток економічної системи
4. Інвестиційна політика України: проблеми та шляхи їх вирішення

Приклади розв'язку задач

Задача 1

Функція споживання домашніх господарств має вигляд: $C = 20 + 0,7 \times ВД$
де C – споживання;
 $ВД$ – використовуваний дохід.

Обчисліть суму заощаджень, середню схильність до споживання та середню схильність до заощадження, якщо використовуваний дохід дорівнює 540 млрд. грн.

Поясніть зміст показників «середня схильність до споживання» та «середня схильність до заощадження».

Розв'язок:

1. Знайдемо суму споживання:

$$C = 20 + 0,7 \cdot 540 \text{ млрд. грн.} = 398 \text{ млрд. грн.}$$

2. Обчислимо суму заощаджень:

$$S = \text{ВД} - C = 540 - 398 = 142 \text{ (млрд. грн.)}$$

3. Середня схильність до споживання визначається діленням суми споживання до суми використовуваного доходу:

$$c = C / \text{ВД} = 398 / 540 = 0,74$$

4. Обчислимо середню схильність до заощадження як різницю між 1 та середньою схильністю до споживання:

$$s = 1 - 0,74 = 0,26$$

Середня схильність до споживання показує, яка частка використовуваного доходу використана для споживання. Середня схильність до заощадження відображає частку використовуваного доходу, використану на заощадження.

Відповідь: $c = 0,74$; $s = 0,26$, тобто домашні господарства на споживання витратили 74% доходу, а на заощадження – 26%.

Задача 2

Гранична схильність до заощадження = 0,4. Інвестиційні витрати зросли на 30 млрд. грош. одиниць. Як і на скільки змінився дохід?

Розв'язок:

$$\text{Мультиплікатор інвестицій } m = 1 / (1 - \text{MPC}) = 1 / \text{MPS} = 1 / (1 - 0,6) = 2,5$$

$$\text{Зміна доходу} = m \cdot I_v = 2,5 \cdot 30 = 75 \text{ млрд. грош. од.}$$

Завдання

Розв'язати задачі

Задача 1

Використовуваний дохід (ВД) у поточному році становить 300 млрд. грн. 30 % цього доходу домогосподарства спрямували на заощадження. В минулому році ВД становив 250 млрд. грн., а витрати на споживання склали 200 млрд. грн. Знайти граничну схильність до споживання.

Задача 2

Використовуваний дохід поточного року – 400 млрд. грн., або на 20 % більше, ніж у минулому році. Витрати на споживання у поточному році дорівнюють 300 млрд. грн., а у минулому році – 250 млрд. грн. Приріст інвестицій у поточному році становив 50 млрд. грн. На яку суму збільшився чистий внутрішній продукт внаслідок інвестування?

Тести для самоконтролю

5.1. Середня схильність до споживання – це:

- 1) Відношення споживання до доходу кінцевого використання
- 2) Відношення споживання до заощадження
- 3) Відношення споживання до особистого доходу

5.2. Витрати підприємств на купівлю обладнання і машин, на будівництво нових виробничих будинків та споруд, а також зміну товарних запасів, називаються:

- 1) Запасами
- 2) Інвестиціями
- 3) Витратами

5.3. Яке з перерахованих відношень має обернену залежність?

- 1) Відношення між споживчими видатками і доходом домогосподарств
- 2) Відношення між інвестиційними видатками і рівнем процентної ставки
- 3) Відношення між заощадженнями і рівнем споживчої ставки

5.4. Якщо реальна процентна ставка збільшиться, то:

- 1) Крива попиту на інвестиції зсунеться праворуч
- 2) Крива попиту на інвестиції зсунеться ліворуч
- 3) Інвестиційні видатки скоротяться

5.5. Гранична схильність до споживання – це:

- 1) Відношення приросту споживання до приросту особистого доходу
- 2) Відношення приросту споживання до доходу кінцевого використання
- 3) Відношення споживання до приросту доходу кінцевого використання
- 4) Всі відповіді помилкові

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 МАКРОЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ

Тема 6. Механізм грошово – кредитної діяльності

План

1. Структура грошової маси в Україні
2. Характеристика банківської системи України, проблеми її функціонування
3. Оцінка депозитних операцій комерційних банків України
4. Кредитні операції комерційних банків України
5. Відновлення довіри населення до банків

Приклади розв'язку задач

Задача 1

Грошовий агрегат $M_1 = 90$ млрд грн, переказні депозити в національній валюті = 52 млрд грн, переказні депозити в іноземній валюті = 18 млрд грн. Чому дорівнює грошовий агрегат M_0 ?

Розв'язок

$$M_0 = 90 - 52 = 38 \text{ млрд грн}$$

Задача 2

Резервна норма = 0,15; коефіцієнт готівки = 0,25. На яку величину Національний банк повинен збільшити грошову базу, щоб грошова пропозиція зросла на 3,125 млрд грн?

Розв'язок

$m_m = (cr+1)/(cr+rr)$ показує, на скільки грошових одиниць змінюється пропозиція грошей при зміні грошової бази на одну одиницю.

$$m_m = (1+0,25) / (0,25+0,15) = 1,25/0,4 = 3,125$$

Отже, грошова база змінилась на одиницю

Задача 3

Попит і пропозиція на грошовому ринку дорівнюють відповідно 126 і 100 млрд грн; $rr = 0,2$; $cr = 0,3$. На яку величину потрібно збільшити грошову базу, щоб урівноважити грошовий ринок без зміни процентної ставки?

Розв'язок

$M^D = M^S$ попит = пропозиція = рівновага

Грошова маса = грошова база \times грошовий мультиплікатор

$M^S = B \cdot (cr+1)/(cr+rr)$ $m_m = (cr+1)/(cr+rr)$

$m_m = (0,3 + 1)/(0,3+0,2) = 1,3/0,5 = 2,6$

$100 = B \cdot 2,6$

$B = 38,46$ при пропозиції 100 млрд грн, а нам треба 126 млрд грн,

Отже $B \cdot 2,6 = 126$, $B = 48,46$,

тобто, грошову базу потрібно збільшити на 10 одиниць $48,46 - 38,46 = 10$

Завдання

Розв'язати задачі

Задача 1

ВВП = 500 млрд. грн. Населення країни = 50 млн. осіб, з них економічно активних – 70 %. Грошова маса = 120 млрд. грн.

Знайти рівень монетизації та зробити висновок про достатність грошей в країні.

Задача 2

Населення країни – 50 млн. осіб. Кількість готівкових грошей у населення складає 55 млрд. грн. Сума депозитів населення – 20 млрд. грн. Норма обов'язкових резервів, встановлена Центральним банком, дорівнює 8 %. Розрахувати депозитний мультиплікатор.

Тести для самоконтролю

6.1. В комерційному банку X є депозит величиною 20000 доларів. Резервна норма встановлена в 13 %. Цей депозит здатний збільшити суму кредитів, що видаються, по меншій мірі на:

- 1) 13000 доларів
- 2) Невизначену величину
- 3) 20000 доларів
- 4) Всі відповіді невірні

6.2. Основою операційного попиту на гроші є:

- 1) Операції з купівлі житла
- 2) Операції з придбання іноземної валюти
- 3) Операції з купівлі цінних паперів
- 4) Операції з купівлі-продажу товарів і послуг

6.3. Основою спекулятивного попиту на гроші є:

- 1) Операції з купівлі-продажу товарів і послуг
- 2) Операції з придбання іноземної валюти
- 3) Операції з купівлі цінних паперів та інших фінансових активів
- 4) Операції з купівлі житла

6.4. Якщо норма обов'язкових резервів центрального банку

становить

50 %, то величина депозитного мультиплікатора дорівнює:

- 1) 50
- 2) 2
- 3) 20
- 4) 0

6.5. Надлишкові резерви комерційного банку – це:

- 1) Різниця між величиною активів і власним капіталом
- 2) Різниця між величиною фактичних резервів та величиною обов'язкових резервів
- 3) Усі твердження невірні

Тема 7. Фіскальна політика

План

1. Функції державного бюджету.
2. Класифікація податків відповідно до об'єктів оподаткування.
3. Види фіскальної політики.
4. Концепції бюджетного дефіциту.
5. Механізм реструктуризації зовнішнього боргу

Приклади розв'язку задач

Задача 1

Потенційний ВВП країни у 2020 р. становив 220 млрд. грн., фактичний – 180 млрд.грн., середній коефіцієнт чистих податків дорівнює 0,35, державні закупівлі становлять 25 млрд. грн.

Розрахувати циклічне бюджетне сальдо.

Розв'язок

Фактичне бюджетне сальдо дорівнює:

$$BS = Y \cdot ATR - G = (180 \cdot 0,35) - 25 = 38 \text{ млрд. грн.}$$

Потенційне бюджетне сальдо дорівнює:

$$BS_p = Y_p \cdot ATR - G = (220 \cdot 0,35) - 25 = 52 \text{ млрд. грн.}$$

Циклічне бюджетне сальдо дорівнює:

$$BS_{\text{ц}} = BS - BS_p = 38 - 52 = -14 \text{ млрд. грн.}$$

Задача 2

Національна економіка країни у поточному році характеризується даними: ВВП = 1000 млрд. грн., MPC = 0,8, t = 0,25.

Уряд передбачає у наступному році збільшити ВВП на 100 млрд. грн., внаслідок чого ціни зростуть на 4 %.

На яку величину уряд має зменшити чисті податки, щоб досягти поставленої мети?

Розв'язок

Величина, на яку уряд країни має зменшити обсяг чистих податків, визначається за формулою: $-\Delta T = \Delta Y / m_t$

Приріст номінального ВВП (з урахуванням збільшення цін) дорівнює:

$$\Delta Y = (1000 + 100) 1,04 - 1000 = 1144 - 1000 = 144 \text{ млрд. грн.}$$

Мультиплікатор збалансованого державного бюджету дорівнює:

$$m_t = MPC / (1 - MPC(1 - t)) = 0,8 / (1 - 0,8(1 - 0,25)) = 2$$

Тоді чисті податки необхідно зменшити на:

$$-\Delta T = \Delta Y / m_t = 144 / 2 = -72 \text{ млрд. грн.}$$

Задача 3

Економіка країни характеризується такими даними (млрд. грн.): дохід становить 182, інвестиції дорівнюють 65, споживчі витрати – 75, державні витрати складають 27.

Розрахувати національні заощадження та сальдо рахунку руху капіталу і фінансових операцій платіжного балансу.

Розв'язок

Національні заощадження визначаються за такою формулою:

$$S = Y - C - G = 182 - 75 - 27 = 80 \text{ млрд. грн.}$$

Сальдо рахунку руху капіталу і фінансових операцій:

$$I - S_n = 65 - 80 = -15 < 0 - \text{дефіцит рахунку.}$$

Таким чином, національні заощадження дорівнюють 80 млрд. грн. Сальдо рахунку руху капіталу і фінансових операцій платіжного балансу має дефіцит і становить 15 млрд. грн.

Завдання

Розв'язати задачі

Задача 1

Маємо умови: гранична схильність до споживання дорівнює 0,75, а гранична податкова ставка складає 0,2. Уряд зменшив чисті податки на 2,4 млрд грн. Розрахувати приріст ВВП у змішаній закритій економіці.

Задача 2

У змішаній закритій економіці маємо умови: гранична схильність до споживання дорівнює 0,75, а гранична податкова ставка складає 0,2. Уряд збільшив чисті податки на 4 млрд грн. Визначити, на скільки потрібно збільшити державні закупівлі, щоб забезпечити незмінність обсягів ВВП.

Тести для самоконтролю

7.1. Дефіцит державного бюджету утвориться в тих випадках, коли:

- 1) Сума активів держави перевищує розміри його зобов'язань
- 2) Сума видатків держави перевищує суму доходів
- 3) Видатки держави зменшуються

7.2. Урядова політика в сфері видатків і оподаткування називається:

- 1) Політикою, основою на кількісній теорії грошей
- 2) Монетарною політикою
- 3) Діловим циклом
- 4) Фіскальною політикою

7.3. Яскраво виражена антиінфляційна фіскальна політика припускає:

- 1) Підвищення рівня оподаткування і скорочення державних видатків
- 2) Скорочення і податкових надходжень, і державних видатків
- 3) Зростання податків і більш високий рівень державних видатків

7.4. Одним із основних інструментів грошово-кредитної політики є:

- 1) Маніпуляції з державними видатками і податками для досягнення бажаного рівноважного рівня прибутку і виробництва
- 2) Операції на відкритому ринку державних зобов'язань.

3) Автоматична зміна суми податкових надходжень при незмінних ставках в залежності від розміру ЧВП

7.5. Державний борг – це сума попередніх:

- 1) Бюджетних дефіцитів
- 2) Державних витрат
- 3) Бюджетних надлишків за відрахуванням бюджетних дефіцитів
- 4) Бюджетних дефіцитів за відрахуванням надлишків

Тема 8. Механізм зовнішньоекономічної політики

План

1. Тарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі
2. Застосування експортного мита в Україні
3. Нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі
4. Зовнішньоторговельна політика України та її вплив на економічну систему
5. Функціональна роль платіжного балансу
6. Активний торговельний баланс
7. Нерівновага платіжного балансу
8. Вплив економічної політики на платіжний баланс
9. Валютна політика в Україні: реалії та перспективи
10. Суб'єкти валютної політики в Україні
11. Характеристика режимів валютних ринків
12. Вигоди та недоліки доларизації

Приклади розв'язку задач

Задача 1

За даними Держстату країни за січень 2022р обсяг експорту становив 15968,4 млн. гр.од. імпорту - 15276,3 млн. гр.од.

Розрахувати зовнішньоторговий оборот і сальдо зовнішньої торгівлі товарами

Розв'язок

Оборот зовнішньої торгівлі : експорт + імпорт
 $15968,4 + 15276,3 = 31244,7$ млн. гр.од.

Задача 2

Експорт країни становив 47 млрд. гр.од., імпорт -44 млрд. гр.од.
 Визначити сальдо рахунку поточних операцій платіжного балансу

Розв'язок

Сальдо рахунку поточних операцій платіжного балансу: експорт – імпорт
 $47 - 44 = 3$ млрд. гр.од.

$0 < 3$ тобто, профіцит рахунку

Задача 3

Економіка країни характеризується такими даними(млрд.гр.од.):

Функція споживання : $C = 23 + 0,85(Y - T + TR)$,

Інвестиції = 25. Податки = 17, трансферти = 12, державні видатки = 20, експорт = 5, імпорт = 2,5

Розрахувати рівноважний рівень доходу

Розв'язок

$$Y = C + I + G + NX$$

$$Y = 23 + 0,85(Y - 17 + 12) + 25 + 20 + (5 - 2,5) =$$

$$= 70,5 + 0,85Y - 14,45 + 10,2 = 66,25 + 0,85Y$$

$$Y = 66,25 / 0,15 = 441,67 \text{ млрд.гр.од.}$$

Рівноважний рівень доходу 441,67 млрд.гр.од.

Задача 4

Економіка країни характеризується такими даними:

Дохід – 182 млрд. гр.од. , інвестиції – 60 млрд. гр.од., споживчі витрати – 95 млрд. гр. од., державні витрати -21 млрд. гр.од.

Розрахувати національні заощадження та сальдо рахунку капіталу і фінансових операцій платіжного балансу

Розв'язок

Національні заощадження: $S_n = Y - C - G = 182 - 95 - 23 = 64$ млрд. гр.од.

сальдо рахунку капіталу і фінансових операцій платіжного балансу:

$$I - S_n = 60 - 64 = -4 < 0 \text{ дефіцит рахунку}$$

Завдання

Розв'язати задачі

Задача 1

Економіка країни характеризується такими показниками (млрд. грн.): споживчі витрати - 96; валові приватні інвестиції - 58; державні витрати - 10; експорт - 62; імпорт - 52. Якщо імпорт збільшиться на 5%, а експорт збільшиться на 10%, то чому дорівнюватиме ВВП?

Задача 2

Країна має такі показники платіжного балансу (млн. грн.): сальдо рахунку поточних операцій дорівнює (-140), сальдо рахунку капітальних операцій становить 100, сальдо статті «Помилки та упущення» дорівнює 16.

На скільки необхідно зменшити резервні активи, щоб урівноважити платіжний баланс?

Задача 3

Вартість певного набору продуктів у США становить 6000 дол., а в Німеччині - 9000 євро. Визначте паритет купівельної спроможності долара до євро.

Тести для самоконтролю

8.1. Сума всіх витрат жителів країни на іноземні товари за відрахуванням витрат інших суб'єктів на товари даної країни є:

- 1) Національним споживанням
- 2) Імпортом
- 3) Чистим експортом
- 4) Експортом

8.2. Видача державою спеціального дозволу на право здійснення зовнішньої торгівлі називається:

- 1) Квотою
- 2) Бартером
- 3) Ліцензуванням
- 4) Всі відповіді невірні

8.3. Основні компоненти платіжного балансу групуються за:

- 1) Трьома рахунками

- 2) Двома рахунками
- 3) П'ятьма рахунками

8.4. Зростання дефіциту платіжного балансу країни:

- 1) Зменшує валютні резерви центрального банку
- 2) Збільшує валютні резерви центрального банку
- 3) Збільшує обсяг грошової маси в країні
- 4) Не впливає на обсяг грошової маси

8.5. Девальвація – це:

- 1) Заходи уряду, спрямовані на підвищення курсу національної валюти
- 2) Заходи уряду, спрямовані на загальне зниження курсу національної валюти
- 3) Всі попередні відповіді не вірні

Тема 9. Політика зайнятості та соціального захисту населення

План

1. Ринок праці та механізм його функціонування.
2. Кейнсіанська теорія ринку праці.
3. Проблема бідності. Основні прояви бідності.

Приклади розв'язку задач

Задача 1

Розрахувати темп інфляції у періоді t за таких умов: реальний ВВП у періоді

$t - 1 = 400$ млрд грн; у періоді $t = 420$ млрд грн; номінальний ВВП у періоді $t - 1 = 440$ млрд. грн; у періоді $t = 483$ млрд грн.

Розв'язок

1. $420/400 = 1,1$
2. $483/420 = 1,15$
3. $(1,15 - 1,1)/1,1 = 0,045$

Відповідь: темп інфляції у періоді $t = 4,5\%$

Задача 2

Очікуваний темп інфляції = 4% , фактичний рівень безробіття = 8% , природний рівень безробіття = 6% , шоки пропозиції = 1% , коефіцієнт чутливості інфляції до рівня циклічного безробіття = 25% . Використовуючи рівняння кривої Філіпса обчислити фактичний рівень інфляції.

Розв'язок

Рівень інфляції = передбачувана інфляція – коеф. чутливості • циклічне безроб. + шоки пропозиції

циклічне безробіття = фактичний рівень безробіття - природний р.б.

$$\pi = 0,04 - 0,25(0,08 - 0,06) + 0,01 = 0,045$$

Відповідь: фактичний рівень інфляції = $4,5\%$

Завдання

Розв'язати задачі

Задача 1

За умов, що чисельність робочої сили - 20 млн осіб; чисельність зайнятих - 18 млн осіб; рівень природного безробіття - 6% , розрахувати циклічне безробіття.

Задача 2

Якщо циклічне безробіття - 2 %; фактичний номінальний ВВП - 360 млрд грн; індекс цін - 1,2, коефіцієнт Оукена - 2,5, то яким буде розрив ВВП унаслідок циклічного безробіття, згідно закону Оукена?

Тести для самоконтролю

9.1. Боротьба з інфляцією на фоні безробіття полягає:

- 1) В зменшенні інфляції, а потім уже – ліквідації безробіття
- 2) В зменшенні безробіття, а потім уже – ліквідації інфляції
- 3) Всі відповіді вірні

9.2. Людина, що не має роботи і активно її шукає:

- 1) Відноситься до розряду зайнятих
- 2) Відноситься до безробітних
- 3) Відноситься до економічно пасивного населення

9.3. Номінальний ВВП – це вартісний показник, який визначається:

- 1) За ринковими цінами поточного року
- 2) За незмінними базисними цінами
- 3) За призначенням НБУ

9.4. Реальний ВВП – це вартісний показник, який визначається:

- 1) За ринковими цінами поточного року
- 2) За незмінними базисними цінами
- 3) За призначенням НБУ

9.5. Крива Філіпса фіксує зв'язок між рівнем інфляції і:

- 1) Пропозицією грошей
- 2) Рівнем безробіття
- 3) Рівнем відсотка
- 4) Політичним економічним циклом
- 5) Реальною ставкою відсотка

Тема 10. Економічне зростання

План

1. Фактори та показники економічного зростання
2. Сучасна теорія економічного зростання
3. Економічне зростання в різних групах країн
4. Економічне зростання в Україні: основні тенденції

Приклади розв'язку задач

Задача 1

Маємо умови: $\Delta Y = 6\%$, $\Delta K = 10\%$, $\Delta L = 2\%$, $a = 0,3\%$. Обчислити залишок Солоу.

де

$\Delta Y / Y$ — темп приросту продукту;

$\Delta K / K$ — темп приросту капіталу

$\Delta L / L$ — темп приросту праці;

$\Delta A / A$ — темп приросту сукупної продуктивності факторів виробництва, які відображають внесок технічного прогресу у приріст продукту;

a — частка капіталу в продукті;

$(1 - a)$ — частка праці в продукті.

Розв'язок

Внесок НТП у загальний приріст сукупного випуску ($\Delta A/A$) називається *залишком Солоу*, який визначається так:

$$\Delta A/A = \Delta Y/Y - a \cdot (\Delta K/K) - (1-a) \cdot (\Delta L/L)$$

$$\text{Залишок Солоу} = 6 - 0,3 \cdot 10 - (1-0,3) \cdot 2 = 1,6$$

Задача 2.

Маємо умови: $Y = 480$ млрд грн, $L = 20$ млн осіб, $E = 1,03$. Обчислити приріст продуктивності праці під впливом технічного прогресу згідно з моделлю Солоу (у тис. грн).

Розв'язок

L - робоча сила

E - віддача від кожної одиниці праці

Продуктивність праці (була) = $Y/L = 24000$ млн. грн. на 1 особу

Продуктивність праці (стала) = $Y/L \cdot E = 24720$ млн. грн. на 1 особу

Приріст продуктивності праці під впливом технічного прогресу згідно з моделлю Солоу = $Y/L \cdot E - Y/L = 24720 - 24000 = 720$ млн. грн. на 1 особу

Задача 3

Припустімо, що економіка перебуває у стійкому стані і зростає з темпом 5,1% на рік. При цьому темп зростання капіталу = 4,4 %, темп зростання населення = 1,3 %; частка капіталу у виробленому продукті = 0,41. Обчисліть темп приросту сукупної продуктивності факторів, тобто залишок Солоу.

Розв'язок

$$\text{Залишок Солоу} = 5,1 - 0,41 \cdot 4,4 - (1-0,41) \cdot 1,3 = 2,529$$

Отже, темп приросту сукупної продуктивності факторів = 2,5 %

Завдання**Розв'язати задачі**

Задача 1. ВВП в країні у минулому році склав 534276 млн. грн., а у базовому дорівнював 509654 млн. грн. Обчислити темп зростання та темп приросту ВВП.

Задача 2. Маємо умови: $\Delta Y = 6$ %, $\Delta K = 10$ %, $\Delta L = 2$ %, $a = 0,3$ %. Обчислити залишок Солоу.

Тести для самоконтролю**10.1. Економічне зростання означає:**

- 1) Збільшення кількості вироблених товарів і послуг при повній зайнятості ресурсів та стабільному рівні цін
- 2) Переміщення кривої виробничих можливостей уліво
- 3) Збільшення кількості вироблених товарів і послуг при одночасному зростанні цін на них
- 4) Всі відповіді не вірні

10.2. Економічне зростання графічно можна проілюструвати:

- 1) Рухом від однієї точки до іншої по кривій виробничих можливостей
- 2) Рухом від однієї точки до іншої за межами кривої виробничих можливостей
- 3) Переміщенням вліво кривої виробничих можливостей
- 4) Переміщенням вправо кривої виробничих можливостей

10.3. Модель економічного зростання Р.Солоу дає можливість

дослідити:

- 1) Вплив технологічного прогресу на динаміку реального ВВП
- 2) Вплив економічної політики на рівень життя населення
- 3) Вплив економічної політики на динаміку реального ВВП
- 4) Усі відповіді вірні

10.4. При збільшенні темпів зростання населення, стійкий темп приросту реальних обсягів виробництва у моделі Р. Солоу за інших незмінних умов:

- 1) Підвищується
- 2) Залишається незмінним
- 3) Знижується
- 4) Немає однозначної відповіді

10.5. За умовою Золотого правила нагромадження капіталу у моделі Р. Солоу граничний продукт капіталу дорівнює:

- 1) Реальній процентній ставці
- 2) Рівню заощаджень
- 3) Нормі амортизації
- 4) Темпу інфляції

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Білецька Л. В., Білецький О. В., Савич В. І. Економічна теорія. Політекономія, мікроекономіка, макроекономіка: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 688 с.
2. Економічна теорія: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид. Харків: Право, 2019. 268 с.
3. Макроекономіка: базовий електронний текст лекцій / Укладачі: Малий І. Й., Радіонова І. Ф., Куценко Т. Ф., Федірко Н. В. та ін. Київ : КНЕУ, 2017. 200 с. URL: <http://feu.kneu.edu.ua>.
4. Посилкіна О. В., Баєва О. І. Макроекономіка : навч. посіб. для здобувачів вищої освіти, які навчаються за економічними спеціальностями. Харків : НФаУ, 2018. 227 с.
5. Шинкар В. А., П'ясецька-Устич С. В. Макроекономіка: теорія і практикум. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2020. 478 с.

Допоміжна

1. Брояка А. А. Аналіз основних макроекономічних індикаторів соціально-економічного розвитку України. Проблеми економіки. 2018. № 1. С. 42–48.
2. Галушка З. І., Катаранчук Г. Г. Поведінка домашніх господарств України: моделі та особливості регулювання. Монографія. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2018. 190 с.
3. Дмитренко О. В. Макроекономічна нерівновага та форми її прояву в економіці. Соціальна економіка. 2019. Випуск 57. С. 32-38.

4. Жмурко Н. В., Митко О. І. Аналіз тенденцій коливання валютного курсу в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Випуск 21. С. 586-590.
5. Залюбовська С. С., Булах Т. М. Історичні аспекти формування основних засад сутності державного боргу та підвищення ефективності управління ним. Вісник Університету «Україна». Серія: «Економіка, менеджмент, маркетинг». 2021. № 4 (31). С. 33-49
6. Залюбовська С. С., Фурман С. С., Артем'єва І. О., Кулик Т. О. Концептуальний підхід до удосконалення теоретичних засад управління процесом банківського кредитування. Вісник Університету «Україна». Серія: «Економіка, менеджмент, маркетинг». 2021. №3 (30). С. 108-119.
7. Залюбовська С. С., Фурман С. С., Зюзько К. В. Розвиток нормативно-правових засад залучення іноземних інвестицій у вітчизняній економіці другої половини ХІХ - початку ХХ ст. Вісник Університету «Україна». Серія: «Економіка, менеджмент, маркетинг». 2021. №2 (29). С.139-152.
8. Залюбовська С. С., Колупаєв Ю. Б., Токарева К. Р. Теоретичні аспекти історичного розвитку ринку цінних паперів в Україні. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2019. № 3. С.120-130.
9. Залюбовська С. С., Колупаєв Ю. Б., Мельничук І. О. Проблеми залучення інвестиційних ресурсів в економіку України. Інвестиції: практика та досвід. 2018. №8. С. 26-30.
10. Залюбовська С. С., Колупаєв Ю. Б. Механізм інформаційного забезпечення в контексті вирішення проблеми розвитку фондового ринку України. Інвестиції: практика та досвід. 2018. №4. С. 62-65..
11. Карлін М. І. Управління дефіцитом бюджету України: проблеми та перспективи. Економічний форум. 2017. № 1. С. 188-196.
12. Кібік О. М., Редіна Є. В., Хаймінова Ю. В., Котлубай В. О., Примаченко І. Ф., Калмикова Н. Ю. Макроекономіка. Мікроекономіка : практикум. Одеса, 2020. 76 с.
13. Макроекономіка. Практикум (для самостійної роботи студентів) : навчальний посібник / О. Ф. Івашина, С. Ю. Івашина, Р. Ю. Олексієнко, І. О. Матвійчук. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. 56 с.
14. Мельничук Н.Ю., Залюбовська С. С., Колупаєв Ю.Б. Страховий ринок України: стан та перспективи розвитку. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2020. № 1-2. 81-90.
15. Мельничук Н. Ю., Залюбовська С. С., Іващенко О.А. Оцінювання впливу окремих макроекономічних факторів на бюджетні показники. Ефективна економіка. 2019. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7393>
16. Рудевська В. Еволюція теорій економічного зростання та чинники його оцінювання. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2020. № 2(22). С. 18-29.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної служби зайнятості України. URL: <http://www.dcz.gov.ua>.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua.
4. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Рахункової палати України. URL: www.ac-rada.gov.ua.
6. Офіційний сайт наукового журналу «Економіка України». URL: <http://www.economukraine.com.ua/index.php>
7. Офіційний сайт науково-теоретичного журналу «Економічна теорія». URL: <http://etet.org.ua>

5. ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Макроекономіка» оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з 2-х змістових модулів. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою в кінці семестру.

Поточний контроль: основними формами поточного контролю є відповіді студентів на семінарських заняттях, розв'язання тестових та виконання практичних завдань на платформі Moodle.

Студент може отримати максимальну 20 балів за виконання завдань змістовного модуля 1 (по 4 бали окремо за Темами 1-5 змістовного модуля): письмова відповідь на вибірконе питання до самостійного вивчення – 1 бал; розв'язання тестового завдання – 1 бал; виконання практичного завдання – 2 бали.

Студент може отримати максимальну 30 балів за виконання завдань змістовного модуля 2 (по 6 балів окремо за Темами 6-10): письмова відповідь на вибірконе питання до самостійного вивчення та підготовка презентації – 2 бали; розв'язання тестового завдання – 1 бал; виконання практичного завдання – 3 бали.

Модульний контроль: дві модульні контрольні роботи у формі тестування на платформі Moodle. Студент може отримати максимальну по 10 балів за кожну модульну контрольну роботу.

Підсумковий контроль: екзамен. Студент може отримати максимальну 30 балів.

За результатами семестру студент отримує підсумкову оцінку за 100-бальною системою, яка розраховується як накопичена сума отриманих балів за всі види поточного, модульного та підсумкового контролю.

У випадку, якщо за результатами модульно-рейтингового контролю студент отримав сумарну кількість балів, що не перевищує 49 балів, до екзамену він не допускається і направляється на повторний курс вивчення дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Екзамен	Сума
Змістовий модуль № 1						Змістовий модуль № 2							
T1	T2	T3	T4	T5	МК1	T6	T7	T8	T9	T10	МК2	30	100
4	4	4	4	4	10	6	6	6	6	6	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни